

Ida-Viru noorte kliimakogu:

Milline on minu tulevik?

kliimamuutused.ee/kliimakogu

November-detsember, 2021

Taustamaterjal Ida-Viru noorte kliimakogu

Kuidas tagada, et üleminek
kliimasõbralikule tulevikule oleks
noorte jaoks õiglane?

2021

Sissejuhatuseks

Hea noor! Aitäh, et oled vastu võtnud põneva võimaluse koos teiste Ida-Viru noortega õppida, arutleda ja visioneerida. On väga okei, kui Sa praegu teemades nagu kliimamuutused, õiglase üleminek ja Ida-Viru maakonna võimalused veel ennast kindlalt ei tunne, seetõttu toomegi Sulle kokku teadmised ekspertidelt ja huvirühmadelt.

Kliimakogu algab õppimisfaasiga ehk teadmiste omandamisega ning iga järgmine etapp jõuab ettepanekute loomisele ja otsustamisele lähemale.

Kuidas kogutud teadmistest ettepanekud saavad:

Teadmised

kogutakse teadmisi kliimamuutustest, õiglasest üleminekust ja Ida-Virumaa võimalustest

Kuulamine

kuulatakse ära erinevate huvipoolte arvamused

Arutelu

hinnatakse õiglase ülemineku plaane ja arutatakse nende täiendamist

Otsustamine

sõnastatakse ühised ettepanekud, mis lähevad otsustajatele

kliimamuutused.ee/kliimakogu

Omandatud teadmised ei jää "sahtlisse tolmu koguma", vaid saad koos teiste osalejatega nende toel praktilised ettepanekud vormida. Ära muretse - kogu protsessi juhendavad kogunud moderaatorid. Kuidas kliimakogus osalemine endale mõnusaks teha:

- kasuta seda taustamaterjali kui tööriista, mis aitab Sul kliimakogus käsitletavatel teemadel asjatundlikult kaasa rääkida;
- kirjuta üles materjale läbi lugedes tekkinud küsimused.

Taustamaterjal täieneb oluliselt pärast 20. - 21. novembri kohtumisi ekspertide ja huvipooltega.

Kliimakogu arutelupäevadel soovitame teha endale märkmeid olulisematest sõnumitest, kirjutada üles enda peas tekkivad küsimused ning saadud vastused ekspertidelt. Niimoodi saad teema endale hästi selgeks teha.

Vastused korduma kippuvatele küsimustele ja kõik taustamaterjalid leiad kliimakogu kodulehelt: www.kliimamuutused.ee/kliimakogu

Soovime Sulle põnevat osalusdemokraatia kogemust!
Ida-Viru noorte kliimakogu korraldustiim

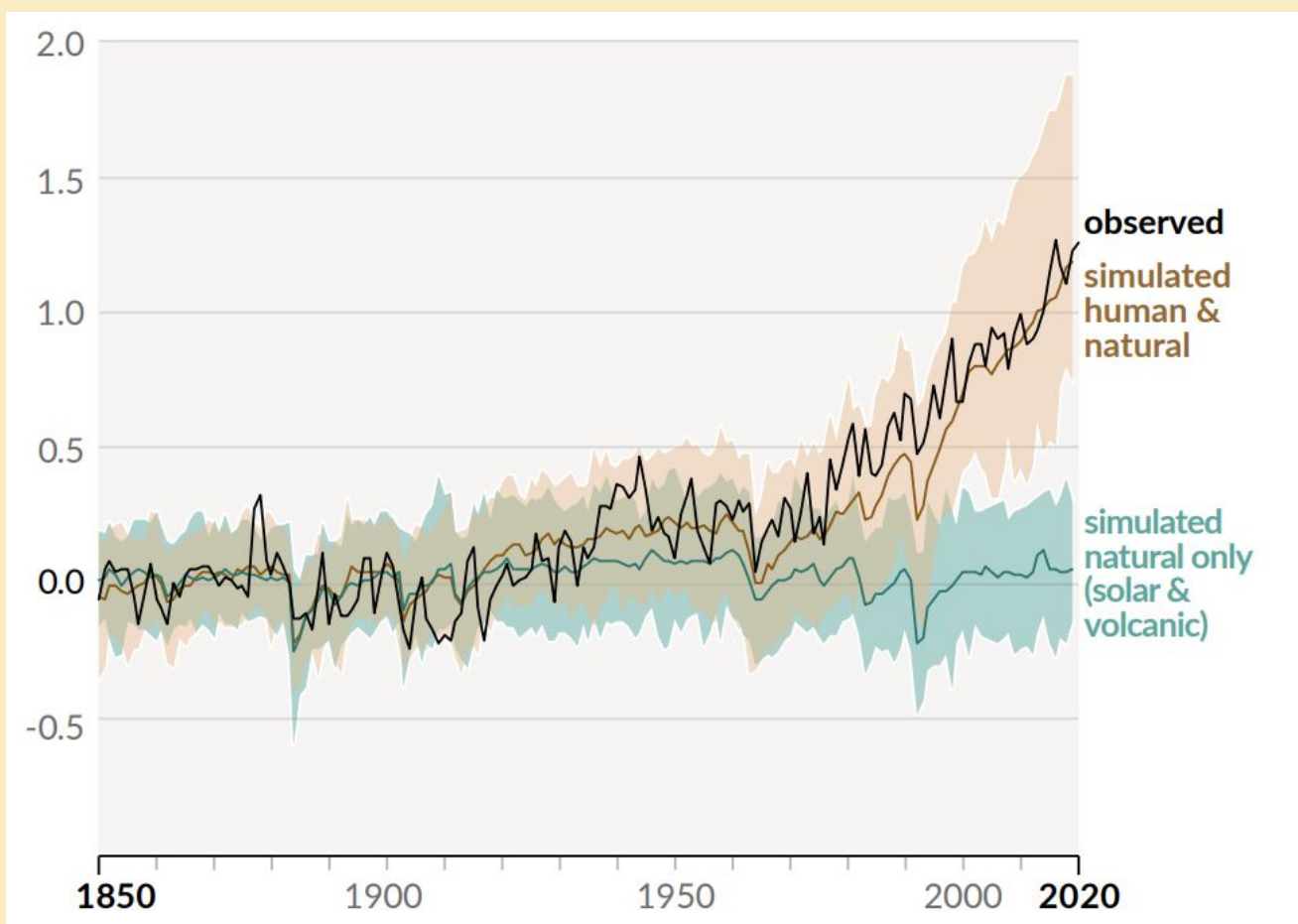

Kliimamuutused

Kliimamuutused on aktuaalne ja oluline teema iga riigi ja kogu planeedi jaoks. Inimtegevuse tõttu on maakera keskmine temperatuur tõusnud. Teadlaste sõnul on inimeste samamoodi jätkates aina suurem mõju meie loodus- ja elukeskkonnale. Seetõttu ongi kokku lepitud kliimaneutraalsuse eesmärkides nii rahvusvaheliselt kui ka riikides. Palju enam pingutust nõuab aga kokku leppida tegevuste osas, mille kaudu vähendada kliimat mõjutavate kasvuhoonegaaside heidet.

Enamik teadlasi nõustub tänapäeval, et inimtegevus on oluliselt mõjutanud Maa kliimat. Graafikul¹ on selle tõestus kliimamudelite näol. Must joon näitab maakera keskmise õhutemperatuuri mõõdetud käiku aastani 2020. Joon jääb pruunika ala keskele, mis näitab mudelite tulemusi, kui arvesse on võetud nii looduslikud kui ka inimtegevuse mõjud. Ainult looduslike mõjusid (päike ja vulkaanid) arvesse võtvad mudelid (allpool olev sinakasroheline ala) ei suuda kirjeldada viimaste aastakümnete temperatuuri tõusu - nagu näha, siis looduslikud mõjud on 170 aasta jooksul püsinud enam vähem samad.

¹ Valitsustevaheline Kliimamuutuste Nõukogu (IPCC) raport:
https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_SPM_final.pdf

1. **Kliimamuutus** võib olla loomulik protsess, milles temperatuur, sademed, tuul ja teised elemendid muutuvad aastakümnete jooksul. Meie maailm on olnud miljonite aastate jooksul praegusest nii soojem kui külmem. Aga praegu kogeme kiiret soojenemist, mis on tingitud inimtegevusest, peamiselt fossiilkütuste põletamisel tekkinud kasvuhoonegaaside tõttu.

2. **Inimtegevuse tulemusena** kasvanud kasvuhoonegaaside hulk toimib kui tekk, millesse on maakera mähitud, piirates maakera jahtumist ning sedasi õhutemperatuuri tõstes.

3. **Süsihappegaas ja metaan** on olulisimad inimtekkelist kliimamuutust põhjustavad kasvuhoonegaasid. Need erituvad fossiilkütuste põletamisel, näiteks bensiini kasutusel autokütuse või kivisöe kasutamisel hoonete kütmisel. Maade raadamine ja metsade raie võib samuti vabastada süsihappagaasi, samuti prügi ladestamine. Kõige olulisemad heitetekitajad on energiatootmine, tööstus, põllumajandus ja jäätmekäitlus.

Mis on kliimamuutused ja nende mõjud? 1/2

Allikad²: IPCC (1), WMO (4, 7, 10), WMO (4), IPCC (4, 7), UN Climate Action (8, 10), World Bank (11).
<https://www.un.org/en/climatechange/science/key-findings#>

4. Kasvuhoonegaaside sisaldus õhus on viimase 2 miljoni aasta kõrgeimal tasemel ja on jätkuvalt tõusmas. Selle tulemusena on maakera täna umbes 1,1°C soojem kui oli 1800. aastatel. Viimane kümnend oli kõige soojem mõõdetud ilmavaatluste algusest.

5. Paljud inimesed arvavad, et kliimamuutus tähendab peamiselt kõrgemaid õhutemperatuure. Aga kliimamuutus pole vaid temperatuuritõus. Kõrgem temperatuur on vaid üks muutuja ühtses keerulises Maa süsteemis, kus muutused ühes alamsüsteemis põhjustavad muutusi ka mujal. **Kliimamuutuse tagajärgede** hulka kuuluvad muuhulgas pikaajalised põuad, veepuudus, rängad tulekahjud, meretaseme tõus, üleujutused, polaarjää sulamine, katastroofilised tormid ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemine.

6. **Inimesed kogevad kliimamuutusi** mitmel eri moel. See mõjutab meie tervist, toidutootmist, elamuid, turvalisust ja töökohti. Mõned meist on kliimamuutustest haavatavamad, näiteks väikesaarte arengumaades elavad inimesed. Meretaseme tõus ja soolase vee pealetung on sundinud juba terveid kogukondi elukohta vahetama. Tulevikus on oodata „kliimapõgenike“ arvu kasvu.

7. Iga tõus globaases soojenemises on oluline.

2018. aasta aruandes leppisid tuhanded teadlased ja valitsuse esindajad kokku, et maakera temperatuuri tõusu piiramine 1,5°C-ga aitab meil vältida kõige hullemaid kliimamõjusid ja säilitada elamiskõlblikku kliimat. Kui süsihappegaasi tootmine jätkub endises mahus, võib maakera õhutemperatuur saajandi lõpuks tõusta kuni 4,4°C.

8. Kliimamuutusi põhjustavad kasvuhoonegaaside heitmed pärinevad kõikjalt üle maailma ja mõjutavad kõiki, kuid **mõned riigid paiskavad neid palju rohkem kui teised**. 100 kõige väiksema heitmega riiki tekitavad 3% koguheitest. 10 suurima tootja osakaal on aga 68%. Igaüks peab midagi ette võtma, aga inimesed ja riigid, kelle tekitatud on suurema osa probleemist, ka vastutavad rohkem.

9. **Kliimamuutused** on väga suur väljakutse, kuid **me juba teame palju lahendusi**. Need võivad anda majanduslikku kasu, parandades samal ajal meie elu ja kaitstes keskkonda. Meil on ka ülemaailmsed kokkulepped edasiminekute juhtimiseks, näiteks ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon ja Pariisi kokkulepe. Kolm peamist tegevusvaldkonda on: vähendada heitekoguseid, kohaneda kliimamõjudega ja rahastada nõutavaid muutusi.

Mis on kliimamuutused ja nende mõjud? 2/2

Allikad²: IPCC (1), WMO (4, 7, 10), WMO (4), IPCC (4, 7), UN Climate Action (8, 10), World Bank (11).
<https://www.un.org/en/climatechange/science/key-findings#>

10. Kliimamuutusi põhjustavaid **heitekoguseid vähendab energiatootmise üleviimine fossiilkütustelt taastuvatele energiaallikatele** nagu nt päikeseenergia. Aga me peame alustama kohe. Kuigi üha enam riike on võtnud kohustuse netoheitkogused nulli viia 2050. aastaks, peab umbes pool sellest 2030. aastaks olema tehtud, et hoida soojenemist 1,5°C piires. Fossiilsete kütuste tootmine peab aastatel 2020–2030 vähenema umbes 6% aastas.

12. **Me võime arve maksta kohe või läheb see meile tulevikus kalliks maksma**. Kliimameetmed nõuavad valitsustelt ja ettevõtetelt märkimisväärseid finantsinvesteeringuid. Aga tegevusetus on kõvasti kallim. Kriitiline samm on lubadus, et tööstusriigid täidaksid oma kohustust anda arengumaadele 100 miljardit dollarit aastas, et nad saaksid kohaneda ja liikuda keskkonnasäästlikumate majanduste suunas.

11. **Kliimamuutuste tagajärgedega kohanemine kaitseb** inimesi, kodusid, ettevõtteid, elatusallikaid, taristut ja looduslikke ökosüsteeme. See hõlmab nii praegusi kui ka tulevaseid mõjusid. Kohanema peavad kõik, kuid ennekõike peab abistama kõige haavatavamaid, kellel on selle tarvis kõige vähem vahendeid. Tulu võib olla väga suur. Näiteks säästavad looduskatastroofide eelhoiatussüsteemid elusid ja vara ning toovad tagasi oma maksumusest kuni 10 korda enam.

Üleminek kliimasõbralikule ja õiglasele tulevikule

Kliimamuutuste tõttu räägitakse üha enam vajadusest vähendada inimtekkeliste kasvuhoonegaaside õhku paiskamist. Teadvustatud vajadus on minna üle kliimasõbralikumale tulevikule. Seda tehakse riiklike ja rahvusvahelisi kliimaneutraalsuse eesmärke püstitades ja neid ellu viies. Eesmärk on jõuda olukorda, kus atmosfääri ei paisataks rohkem kasvuhoonegaase, kui suudetakse n-ö õhust tagasi võtta ja salvestada (nt puud on head süsinikuhoidjad). Samas on oluline, et üleminek ja rohepööre ning nendega kaasnevad muutused oleksid õiglased.

Mida tähendab õiglase üleminek?

Õiglase ülemineku aruandest³ OECD-le:

Õiglase ülemineku eesmärk on käsitleda koos keskkonna-, sotsiaalse ja majandusküsimusi. See on sild praegusest hetkest tulevikku, kus kõik töökohad on rohelised (ehk ei kahjusta nii palju loodust) ja head (ehk tagatud on sotsiaalsed garantiid ja õigused), vaesus on likvideeritud ning kogukonnad on aktiivsed ja saavad probleemidega hakkama. Õiglase üleminek otsib võimalusi jätkusuutlikumaks majanduseks. See hõlmab nii tegevusi selleks, et töökohad ei väheneks ning tööstuse hääbumisel oleks väiksem mõju töötajatele ja kogukondadele, kui ka tegevusi uut moodi, loodusele vähem kahju tekitavate ja samas tasuvate töökohtade, sektorite ja kogukondade tekkeks.

Ida-Virumaa Omaavalitsuste Liit⁴:

Õiglase üleminek on Eesti siseriiklike ja rahvusvaheliste kliimaeesmärkide täitmiseks vajalike meetmete rakendamine selliselt, et üleminekul süsinikuneutraalsele majandusele on maksimaalsel võimalikul määral tagatud elanike, kohalike omaavalitsuste ja riigi heaolu säilimine ning ettevõtjatele tagatud avaliku sektori tugi üleminekust tulenevate uute äriühingute leidmisel ja rakendamisel.

Kõige otsesemalt puudutab õiglase ülemineku protsess Ida-Virumaad. Maakonna tasandil tähendab õiglase üleminek CO₂-intensiivse majanduse ümberkorraldamist. See hõlmab endast nii põlevkivisektori ümberkorraldamist kui maakonna majanduskeskkonna mitmekesistamist koos töötajate oskuste arendamisega ja elukeskkonna parandamisega, mis tagab piirkondliku tööhõive, sissetulekute säilimise ja Eesti strateegilise varustatuse elektrienergiaga.⁴

³ Õiglase ülemineku raport OECD-le (ingl. k - *Just Transition A Report for the OECD*): <https://www.oecd.org/environment/cc/g20-climate/collapsecontents/Just-Transition-Centre-report-just-transition.pdf>

⁴ IVOLi kodulehekülj: <https://ivol.kovtp.ee/oiglase-uleminek>

Eesti kliimaneutraalsuse eesmärgid on seotud kasvuhoonegaaside heitekoguste vähendamisega

Kuna kliimamuutused mõjutavad igat riiki, valdkonda ja iga inimese argipäeva, siis teevad riigid palju tööd, et leppida kokku, mida peab probleemi lahendamiseks tegema. Eesmärgid ja võimalikud viisid, kuidas kliimasoojenemist pidurdada ja kliimamuutusega kohaneda pannakse lõpuks kirja erinevatesse strateegiadokumentidesse. Kokkulepitu pole ühe inimese kirjutatud, vaid peab olema eelnevalt läbi arutatud erinevate huvipooltega. Kõik selleks, et koos visioneerida, millise elukeskkonna suunas liikuda tahame, ning ühtlustada arusaama, mida selleks tegema peame. Kui strateegiad kinnitatud, on veelgi olulisem nende elluviimine. Hetkel ootavad mitmed keskkonna ja kliimaga seotud arengukavad ning strateegiad uuendamist.

Strateegia Eesti 2035⁵ seab Eestile sihi jõuda kliimaneutraalsuseni aastaks 2050. Kliimaneutraalsus tähendab, et me ei paiska õhku rohkem kasvuhoonegaase kui suudame neid siduda.

Eesti 2035 kohaselt saavutame kliimaneutraalsuse järgmiste tegevustega:

- transpordi, väikeenergeetika, põllumajanduse, jäätmemajanduse, metsanduse ja tööstuse sektorites heitmete vähendamisega;
- taastuvenergia osakaalu suurendamisega;
- energia tarbimise vähendamisega;
- energiajulgeoleku tagamisega.

⁵ Strateegia "Eesti 2035": <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid>

Üleminekuprotsess kliimaneutraalse majanduse suunas⁶

Eesti on edukalt teel kliimaneutraalse majanduse poole. 2019. aastal ulatus taastuenergia osakaal kogu energia lõpptarbimises 31,9%ni, ületades tublisti 2020. aastaks seatud eesmärki (25%). 2020. aastal langes põlevkivielektri osakaal tarbimises 31,5%-ni (2018. aastal moodustas see ~80%), samal ajal kui taastuenergia tarbimine kasvas 26%ni. Viimase kasvuhoonegaaside inventuuri kohaselt vähenesid 2019. aastal Eesti kasvuhoonegaaside heitkogused 64% võrra võrreldes 1990. aasta tasemega (arvestades LULUCFi* sektoriga -63%).

*LULUCFi lühend tuleneb inglise keelest Land Use, Land-Use Change and Forestry ning sellega mõõdetakse, palju heitmeid tuleneb maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest.

Enamiku Eesti kasvuhoonegaaside heitkogustest toodab energeetikasektor: 2018. ja 2019. aastal moodustas see vastavalt 68% ja 56% kasvuhoonegaaside koguheitest. Ühelt poolt on selle sektori ümberkujundamisel, võttes arvesse selle suurt osakaalu üldistes heitkogustes, kõige suurem mõju Eesti kliimaneutraalsuse saavutamisele; teiselt poolt näeme viimastel aastatel toimunud 12% heitkoguste langusest, et selles sektoris on juba praegu toimumas suured muutused.

Märkimisväärse osa energeetikaga seotud heitkogustest põhjustab fossiilkütuste, eelkõige põlevkivi (keemiline nimetus kerogeen) ulatuslik tarbimine elektri- ja soojusenergia tootmises: 65% kogu primaarenergiaga varustusest (218,9 PJ) 2019. aastal. Viimastel aastatel on aga põlevkivielektri järkjärguline kasutuse lõpetamine olnud märkimisväärne: kui 2018. aasta kogu elektritootmine Eestis oli 10,58 TWh, millest kohalikest taastumatutest energiaallikatest toodetud elektrienergia moodustas 8,9 TWh, siis 2020. aastaks oli kohalikest taastumatutest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaal Eesti energeetikasektoris vaid 2,5 TWh.

Viimaste aastate järsk ETS* ühikute hinnatõus muudab põlevkivielektri Põhjamaade energiaturul konkurentsivõimeks. Peale selle on põlevkivi töötlemiseks kasutatavate seadmete kasutuskestus järk-järgult lõppemas, mis vähendab veelgi põlevkivist toodetava elektri konkurentsivõimet. Lisaks otsesele põletamisele elektri tootmise eesmärgil kasutatakse põlevkivi ka naftakeemiatööstuse toorainena.

*ETS - Emissions Trading Scheme tähendab heitmekaubandussüsteemi.

Eesti üleminek kliimaneutraalsele energiasüsteemile põhineb tulevikus neljal sambal:

- põlevkivipõhise elektritootmise järkjärguline kaotamine;
- taastuenergia tootmise suurendamine;
- energiajulgeoleku tagamine;
- innovatsioon, teadus- ja arendustegevus, sh uuringud ja pilootprojektid järgmistes valdkondades: energiatõhusus, kliimaneutraalsed elektrisüsteemid, süsinikuneutraalsed kütte- ja jahutussüsteemid, gaasisüsteemide süsinikuheite vähendamine, vesiniku potentsiaali uurimine, süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise või kasutamise tehnoloogiate katsetamine, tarbimiskajale reageerimine jms.

⁶ Õiglase ülemineku territoriaalne kava:

<https://ivol.kovtp.ee/documents/9867329/27948235/%C3%9Siglase+%C3%9Clemineku+kava+avolikustamis+oks+okt+2021.pdf/978141d5-bf02-4094-aa11-3f17bbb0056f>

* Tärniga tähistatud kohad on kliimakogu korraldustiimi poolt lahti seletatud mõisted.

Ida-Viru maakonna tulevik

Eestis on üleminekust kliimasõbralikule tulevikule kõige esimesena mõjutatud Ida-Virumaa. Sest suur osa Eesti energia tootmisest asub Ida-Virumaal, mis põhineb just põlevkivi ehk fossiilse kütuse põletamisel. See aga muudab Eesti üheks maailma saastavamaks riigiks (arvestades CO₂-heidet elaniku kohta). Seni on põlevkivi kasutamine toonud riigieelarve kõrval ka omavalitsustele sissetulekut. See aga väheneb olulisel määral, kui põlevkivi enam ei kasutata.

Selleks, et kindlustada üleminekuprotsessis õiglus, on tähtis unistada, millist Ida-Virumaad soovime näha tulevikus. Milline on Ida-Virumaa potentsiaal? Milliseid tugevusi saab võimendada? Kus lasuvad suurimad väljakutsed?

Kui neile küsimustele on vastatud, saab hinnata, kas plaanitud toetused ja tegevused ülemineku õiglaseks korraldamiseks on noorte jaoks piisavad.

Ida-Virumaa arengustrateegia

(täiendamisel, kinnitatakse detsembris 2021)

Visioon

Ida-Virumaa on 2030. aastaks majanduslikult hästi arenenud piirkond, kus on kiired transpordiühendused ja hinnatud elukeskkond, ning mis on osa arenevast Soome lahe majanduspiirkonnast.

Maakonna arengustrateegia lisana on kirja saanud õiglase ülemineku põhijooned, mis sedastab, et järgnevate aastakümnete kõige olulisemaks väljakutseks Ida-Virumaale on hakkamasaamine kliimaneutraalsele majandusmudelile üleminekul ja väheneva põlevkivisektori asendamine samaväärset palka ja hõlmatust pakkuva mitmekesise hõivega. Tulemuseks peab olema uus jätkusuutlik sotsiaalmajanduslik mudel, mis toimiks piisavalt hästi selleks, et vältida suuremahulist väljarännet maakonnast ning sellega seotud tagajärgedega tegelemist.

Ida-Viru maakonna strateegilised eesmärgid aastaks 2030+

HARIDUS: aastal 2030+ pakutakse Ida-Viru maakonnas esiteks, kompleksset haridust, mis tagab õppuritele minimaalselt kolme keele oskuse, tugevad digipädevused ning ettevõtliku eluhoiaku. Teiseks, Ida-Viru maakond on atraktiivne koht kõrghariduse omandamiseks maakonnavälistele noortele.

KULTUUR ja SPORT: aastaks 2030+ toimib Ida-Viru maakonnas esiteks, rahvusvaheline ja mitmekesine kultuurielu, maakonnas toimivad maakondliku kokkuleppe alusel ühiselt hallatavad olulised kultuuriobjektid. Teiseks, toimib maakonnas suurel spordiharrastajate hulgal ja mitmekesistel sportimisvõimalustel põhinev aktiivne spordielu.

SOTSIAALVALDKOND: aastaks 2030+ toimib maakonnas kvaliteetne, mitmekesine ja vajadustele vastav sotsiaal- ning tervishoiuteenuste võrgustik, mis tagab kõrged rahvatervise näitajad, elanikele väärrika elukvaliteedi igal eluetapil ning maksimaalse võimekuse iseseisvaks toimetulemiseks.

NOORSOOTÖÖ: noorsootöö osapoolte koordineeritud jõupingutused loovad olukorra, kus noored osalevad aktiivselt ning tulemuslikult kogukonna ja omavalitsuse elus.

MAJANDUS ja ETTEVÕTLUS: Aastaks 2030+ toimib Ida-Virumaal mitmekesine, tugevatel ettevõtlikkushoiakutel tuginev ning suure lisandväärtuse loomist soodustav ettevõtluskeskkond.

TURISM: aastaks 2030+ on Ida-Viru maakond Tallinna järel esimene turismisihtkoht Eestis.

ELUKESKKOND ja TARISTU: aastaks 2030+ on Ida-Viru maakonnas kaasaegne ja kvaliteetne elu- ja ettevõtluskeskkond, mis tugineb puhtale looduskeskkonnale, moodsale ja mitmekesisele taristule ning kaasaegsetele energialahendustele.⁷

⁷ Ida-Virumaa maakondlik arengustrateegia seisuga 1.10.2021 (veel täiendamisel);

<https://ivol.kovtp.ee/documents/9867329/19704180/Ida-Viru+arengustrateegia+kinnitamiseks.pdf/1217950d-b837-4d85-aa25-9f1897368d91>

Mida pakub õiglase ülemineku territoriaalne kava Ida-Viru jaoks?

Ida-Virumaa õiglase ülemineku toetamiseks on Eestil kasutada 340 miljoni euro suurune Õiglase ülemineku fond. Milliseid tegevusi ja investeeringuid sellest fondist toetada, kirjeldab Ida-Viru õiglase ülemineku territoriaalne kava.

Kava⁸ järgi toetatakse tegevusi ja investeeringuid kahes suunas:

TEGEVUSSUUND 1: „Majandus ja töajõud“, mille eesmärk on lahendada ülemineku peamist probleemi - ümberkorraldada ja mitmekesistada kohalikku majandust ja töövõimalusi. Näiteks on plaan toetada suurettevõtete investeeringuid ja ka väikeettevõtlust, kasvatada ettevõtete teadmismahukust ja võimaldada töötajate ümberõpet. Põlevkivisektori töötajatele, kes asuvad uuele tööle, on nähtud ette palgatoetus.

TEGEVUSSUUND 2: „Keskkond ja sotsiaalne kaasatus“, mis käsitleb ülemineku sotsiaalseid, keskkonnaalaseid ja kogukondlikke aspekte. Näiteks plaanitakse kaasajastada linnade kaugküttesüsteeme, panustada keskkonnaprobleemide lahendamisesse ning arendada sotsiaalteenuseid. Toetatakse piirkondlikke algatusi, et tugevdada Ida-Viru kogukondi ning anda hoogu kohalike inimeste ettevõtmistele.

Ida-Viru noorte kliimakogus uurime õiglase ülemineku territoriaalset kava lähemalt ning hindame, kas plaanitavad tegevused aitavad piisavalt kaasa noorte visioonile Ida-Viru maakonna tulevikust, kas need on piisavad ja õiglased ning millele peaks kliimasõbralikule tulevikule ülemineku toetamisel rohkem või vähem rõhku panema.

⁸ Õiglase ülemineku territoriaalne kava:
<https://ivol.kovtp.ee/documents/9867329/27948235/%C3%95iglase+%C3%9Cleimineku+kava+avalikustamis+eks+okt+2021.pdf/978141d5-bf02-4094-aa11-3f17bbb0056f>

Kohtumiseni kliimakogu päevadel!

16. nov õhtul virtuaalne eelkohtumine:

eesootava selgitamine ja läbimäng,
omavaheline tutvumine

20. - 21. nov kell 10-17 teadmiste saamise ja huvirühmade kuulamise päevad:

ettekanded ekspertidelt kliimamuutuste, õiglase ülemineku ja Ida-Viru tulevikupotentsiaali teemal,
ettekanded õiglase ülemineku riikliku plaani ja maakonna visiooni kohta, rühmades arutelud, küsimused-vastused

30. nov - 3. dets e-kohtumine ekspertidega: võimalus lisaküsimusi esitada

5. dets kell 10-17 ettepanekute tegemise päev:

rühma-arutelud õiglase ülemineku kava üle, ettepanekute vormistamine ja nende esitlemine elluvijatele

detsembri keskel ettepanekute üleandmine

Rahandusministeeriumile ja Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidule

Vastused korduma kippuvatele küsimustele ja kõik taustamaterjalid leiad kliimakogu kodulehelt:

www.kliimamuutused.ee/kliimakogu

Küsimuste korral võta ühendust:

Kaisa Jõgeva, DD StratLab ja Tartu Ülikool - taustamaterjalid ja õppimisfaas: kaisa@stratlab.ee;

Maris Jõgeva, Eestimaa Looduse Fond - põhikorraldaja: maris.jogeva@elfond.ee;

Teele Pehk, Rohetiiger - põhikorraldaja ja rahvakogude asjatundja: teele@rohetiiger.ee

Sisu eest vastutavad Eestimaa Looduse Fond ja Rohetiiger ning see ei pruugi kajastada Euroopa Liidu ametlikke seisukohti